

NETEKOME RAPOLO RAJECKO

1929 07 10–2019 05 24

2019 m. gegužės 24 d. po sunkios ligos, eidamas 90-uosius metus, mirė Lietuvos nusipelnęs geologas Rapolas Rajeckas. Rapolas gimė 1929 m. liepos 10 d. Panevėžyje. Baigęs Panevėžio pirmąją berniukų gimnaziją, 1948 m. įstojo į Vilniaus universitetą ir 1953 m. įgijo geologo geochemiko kvalifikaciją. Po studijų dirbo geologu Lietuvos geologijos žvalgybos ekspedicijoje, kuri priklausė Baltarusijos geologijos valdybai. 1956 m. paskirtas Šiaurės vakarų geologijos žvalgybos ekspedicijos vyriausiuoju inžinieriumi. 1953 m. Tarybų Sąjungoje prasidėjo vadinamasis atšilimo laikotarpis, paskelbta nacionalinių kadro politiką sąjunginėse respublikose, pradėta pramonės ir statybos valdymo pertvarka teritoriniu principu. Pasinaudojus šia pertvarka, 1957 m. pabaigoje įkurta Lietuvos geologijos ir gelmių apsaugos valdyba prie LTSR Ministrų tarybos. Rapolas iš karto atsakė aukštų pareigų Baltarusijoje, grįžo į Lietuvą ir besikuriančioje Geologijos valdyboje pradėjo dirbti vyresniuoju inžinieriumi, tapo vienu aktyviausių naudingųjų iškasenų paieškų ir žvalgybos organizatorių. Jis savo patyrimą perdavė jauniems geologams, jo pastangomis įdiegta tuo metu pažangi naudingųjų iškasenų paieškų ir žvalgybos metodika. Dėl savo darbštumo, aukštos profesinės kvalifikacijos jis lengvai kilo tarnyboje, 1965 m. buvo paskirtas Geologijos valdybos geologinio skyriaus viršininko pavaduotoju, o 1969 m. – šio skyriaus viršininku. 1987–1991 m. buvo Lietuvos geologijos gamybinio susivienijimo

vyriausiasis geologas – direktoriaus pavaduotojas. Kelerius metus dirbo Teritorinės (nuo 1991 m. Valstybinės) išteklių komisijos pirmininku, o visą darbo laiką buvo šios komisijos ir Mokslinės techninės tarybos nariu.

Lietuvos geologijos valdyba sparčiai plėtė geologinius darbus. Tuo metu buvo plačiai vykdomos statybinių medžiagų, žaliavų paieškos ir žvalgyba, geologinis kartografavimas, hidrogeologiniai tyrimai, miestų ap rūpinimas požeminiu vandeniu, 1964 m. pradėtos naftos paieškos, rasta lietuviškos naftos. Vykdamas visus šiuos darbus buvo juntama Rapolo kūrybiška energija, rūpestis ir atsakomybė. Vėl suvaržius sąjunginių respublikų ūkio valdymo dalinį savarankiškumą, visus planuojamus darbus tekdavo ginti Geologijos ministerijoje Maskvoje. Rapolas palaikė gerus dalykinius santykius su šios ministerijos geologinėmis valdybomis, turėjo gerą vardą ir visada sėkmingai apgindavo planuojamus geologinių darbų objektus bei šių darbų finansavimą.

Lietuvai atkūrus nepriklausomybę, įsteigta Lietuvos geologijos tarnyba. Rapolas

1996–2001 m. joje dirbo vyriausiuoju specialistu, grupės vadovu, parengė naudingųjų iškasenų naudojimo licencijavimo, apskaitos tvarką, įvairius su geologija susijusius teisės aktus.

Rapolas buvo darbštus, pareigingas, reiklus, įžvalgus, plataus geologinio profilio specialistas, gerai išmanantis ne tik naudingųjų iškasenų, bet ir geologinio kartografavimo, hidrogeologijos ir naftos geologijos sritis. Jis turėjo nepaprastai gerą atmintį, prisiminė beveik visus Lietuvos naudingųjų iškasenų telkinius, jų dydžius, naudingų sluoksnių storius, kokybines žaliavos charakteristikas. Rapolas nuo pradžių aktyviai kūrė Lietuvos geologijos sistemą ir jai vadovavo, išgyveno įvairias reformas ir pertvarkas. Visą savo gyvenimą atidavė Lietuvos geologijai. Jo darbas sulaukė pelnyto įvertinimo, jam

buvo suteiktas Lietuvos nusipelnusio geologo garbės vardas, 1996 m. apdovanotas Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino IV laipsnio ordinu.

Rapolo šviesi asmenybė ir prasmingi darbai lieka vienu gražiausių Lietuvos geologijos istorijos lapų.

Vincas Saulėnas

.....

RAPOLUI

Išėjo kolega Rapolas. Profesionalus, sąžiningas, tikslus, atsakingas, reiklus geologijos valdininkas. Supratingas kompromiso meistras, visada spindintis šiluma, geranoriškumu, nuoširdumu, pagarba kolegoms nepriklausomai nuo to, ar tai pradedantysis specialistas, ar pripažintas lyderis. Tokių valdininkų dėka egzistuoja ir stiprėja valstybės, organizuojasi visuomenės, nepriklausomai nuo santvarkos ir ideologijos.

Pastaruosius 20 metų Kalėdų proga pirmos kartos naftos geologai ir paieškos organizatoriai susirenka į susitikimą, kad pasidžiaugtų vienas kitu, aptartų naftos geologijos ir gavybos aktualijas, pasidalytų mielais prisiminimais. Tarp šių nuostabių profesionalų, kaip ir anksčiau, visada spindėjo kolegų Rapolo šypsena, pilna meilės ir geranoriškumo. Jis buvo laimingas ne tik todėl, kad bendravo su kolegomis, su kuriais drauge tiek daug nuveikė. Man atrodė, kad Rapolas džiaugiasi matydamas ir patirdamas, jog prigijo jo į profesinį bendravimą įnešta

2016 m. su Rapolu Rajecku (L. Jurkėnaitės nuotr.)

humanistinė sėkla... O mums, dar vis veikiantiems naftos geologams, taip miela gražinti bent mažą dalį to šilto dėmesio, kuriuo mus gaubė kolega Rapolas.

Igoris Šeštokas

.....

AČIŪ TAU, RAPOLAI

Apie Tave, laurus pelniusį Lietuvos geologijos arimų artoją, ypač atsidavusį savo darbui, rašė Tavo bendražygiai.

Šie Tavo kolegų prisiminimai paliudijo tai, ką Tu, kukliai prisistatydamas savo bendraklasių iš Panevėžio gimnazijos knygelėje „Mes iš VIII „a“ klasės“, pats parašei: „Pagrindinis mano gyvenimo kredo – sąžiningumas, atsakomybė, reiklumas sau ir kitiems, darbas ir visuomet darbas, šeima ir dar kartą šeima.“ Šiuo kredo vairuojamus Tavo gyvenimo žingsnius lydėjo ir puošė prigimtinė Tavo būdo savybė – ištikimybė. Gal dėl to ir mūsų draugystė, užgimusi jau pirmame geologijos studijų kurse, liko visam gyvenimui.

Anksti netekęs Mamos įpratai tvarkytis ir rūpintis namais Vilniuje. Apsigyvenęs su savo pussesere Tamara Žvėryne, Liubarto gatvės namelyje, buvai to jaukaus būsto šeimininku ir tvarkytoju. Tamarai, tokiai žaviai būtybei Tomkai, studijavusiai anglų kalbą ir akompanavusiai universiteto studentų chorui, nereikėjo rūpintis namais.

Sugalvodavai rūpintis ir manimi mūsų geologinės praktikos lauko darbų metu, kai paruošęs savo firminį patiekalą, nuostabiai iškeptą omletą, ir matydamas, kaip staigiai jis tirpsta keptuvėje, vieną jo dalį apibrėždavai sakydamas: „Čia Mažui.“ (Toks buvo mano studentiškas vardas, atkeliavęs iš namų ir gimnazijos.) Taigi kad užsikalbėjęs nelikčiau be pusryčių...

Kaip degtukas pirmas užsiplieksdavai dėl bet kokios neteisybės. Kartą paskelbėm streiką – neklausyti paskaitų dėstytojo, nesuprantančio, ką kalba pasakodamas apie

žemės gelmėse vykstančius geocheminius procesus.

Baigę studijas gavome kelialapius į gyvenimą. Tu gavai siuntimą į Mokslų akademijos Geologijos ir geografijos institutą, bet pasiūlei man pasikeisti vietomis. Padovanojai man aspirantūrą sakydamas, jog mokslė aš daugiau pasieksiu, o pats išvykai į Baltarusiją. Lengva pasakyti, bet sprendėsi viso gyvenimo klausimas, jauno žmogaus ateitis – kaip gyvensi, kuo būsi... Tik Tu galėjai šitaip pasiaukoti. Kaip ir tada, kai diplominio darbo praktikai pasirinkai plynus Paberžės laukus, man palikdamas Kirdonių gipso laužyklą. Kokia smagi buvo ta priešdiplominė vasara, kai sugalvoję sau poilsio dienas ekskursuodavome po Biržų apylinkes pėsčiomis ir siaurojo geležinkelio traukinuku! Ir kalbėdavomės apie viską: gyvenimą, žmones, literatūrą. Nebuvo, dėl ko nesutarume, nebuvo paslapčių. Dažnai prisimenu, kaip palikę draugus smagiai keliavom į Jaltos pakraštį, ieškodami A. Čechovo namo muziejaus.

Sukūrę šeimas ir augindami pirmąsias atžalas, savo dukrytes, draugavome lyg niekas nebūtų pasikeitę. Aš tapau Tavo, o Tu – mano šeimos nariu.

Ir į S. Konarskio gatvę, Geologijos valdybą, ateidavau lyg į Tavo namus – pasitarti, pasidalyti bendrais rūpesčiais. Tu taip paprastai mokėdavai pasidžiaugti sėmingais darbais! Per Tave ir daugelis Tavo kolegų tapo man artimi, tokie pažįstami. Mokėdavai ir supykti – juk buvai prigimtinis degtukas, čia pat užpučiantis savo liepsnelę.

Tapę laisvais nuo tarnybų pensininkais tiek daug laiko turėjome prisiminimams ir jų aptarimams. Paskambindavai, primindavai apie pensininkų seansus „Skalvijos“ kino teatre. Visada perspėdavai apie magnetines audras, šokdinančias mūsų širdis, rudenį primindavai, kad jau laikas pasiskiepyti nuo gripo. Ir vis mane tramdei, kad atsitraukčiau nuo politikos ir nuo Žvėryno žemgrobių,

gyvenčiau ramiau, džiaugdamasis savo vaikais ir anūkais. Ir mano anūkų gimimo datas laikei atmintyje.

Toks gražus buvo tas vėlyvas mūsų ruduo! Toks, kaip šiemet – su pievas nuklojusiu rausvai geltonu kilimu ir pro šviesius debesis slystančia saule.

Gražus buvo Tavo jungtvių su Liuda 60-mečio prisiminimas 2016-ųjų vasarą. Susirinko gausi Jūsų šeimyna ir mažiausioji porėlė, suteikusi Tau prosenelio titulą.

Ruduo – toks laikas... Skraiduliuojančius medžių lapus ir margaspalvį žemės kilimą keičia šalna ir darganos, o žmogaus siela glaudžiasi prie artimos sielos, ieškodama šilumos. Tokia graži buvo Jūsų jungtvių šventė. Toje šventėje nebuvo metų pradžioje Tavo apraudoto žento Sigučio. O kitąmet staiga netekai Liudos – viso gyvenimo atramos ir paguodos. Prasidėjo kova su atsėlinusia liga, kurią Tu, Žanutės globojamas ir gydomas, seselių ir slaugučių visada gražiai sutinkamas, vis atstumdavo. Pristatydamas prie silpstančių jėgų, stojiškai tęsei savo būvį likdamas savimi – vis toks pats tvarkingas ir rūpestingas, perspėjantis apie magnetines audras ir skiepus nuo gripo.

Džiaugiuosi, kad pavasarį apsilankęs gavau paskanauti Tavo agurkinės šaltibarščių sriubos, Žanutės kepto pyrago.

Ir jau visai neseniai prisakei man, kad nueičiau pažiūrėti tokio stebuklo – Vykinto gatvėje prie namo gyvenančios voveraitės, kurią matei, kai pietavote Žvėryno kavinėje. Nuėjau pažiūrėti, bet voveraitės nepamačiau, gal buvo pasislėpusi. Paskambinau Tau telefonu... Tai buvo tada, kai grįžęs po procedūros pajutai, kad apleidžia jėgos ir vėl reiks grįžti ligoninėn. Dabar jau paskutinį kartą...

Rapolai, Rapoliuok, nuostabus drauge! Neužmerkiau Tavo akių, tad jos vis dar žiūri į mane savo rūpestingu žvilgsniu. Toks Tu buvai ir tada, kai liga geležiniu žiedu ėmė kausyti Tavo kūną.

Kūrei gyvenimo jaukumą iš to, kas Tau dar liko, – žurnalai apie gamtą, istoriją, valstybę; ramybės teikiantys kryžiažodžiai, kuriuos abu su Liuda buvote prisijaukinę.

Tos ramybės valandos buvo atpildas už visą Tavo gyvenimo maratoną. Už bėgimą su kliūtimis, kurias įveikti padėdavo Tavo Liudos ramybė. Ir gražiai auginamos Jūsų atžalos. Kamilė ir Žana, kurios pradžiugino Jus dviem porom anūkelių – Greta ir Aurelijum, Greta ir Egidijum. Pasakodavai ir pasakodavo apie juos...

Tave priglaudė jau seniai sava tapusi Vilniaus žemė, bet liko Tavoji siela – tokia neįgęstanti liepsnelė visiems, kam teko laimėti ją pažinti.

Per tą kovos su liga laiką dar turėjai gražaus užsiėmimo. Atlikai savo tautinę pareigą, apie kurią parašė Tavo žentas Romas. Noriu, kad ir visi apie tai paskaitytų.

Karaimiško paveldo fondas (Lenkija) kartu su Lietuvos karaimų kultūros bendrija 2019 m. Lietuvoje įgyvendino projektą „Paskutinių šnekamosios karaimų kalbos vartotojų garso dokumentų paruošimas“.

Jiems pavyko rasti 21 asmenį, dar mokantį karaimų šnekamąją kalbą.

Vykdamas šį projektą, be numatomo paskutinių karaimų kalbos vartotojų registravimo dar surinkta turtinga medžiaga kultūros ir religijos studijų srityje, nes jie kalbėjo apie karaimų papročius, festivalius, ritualus ir kt.

Rapolas Rajeckas buvo vienas iš to nedidelio skaičiaus projekte dalyvavusių asmenų, mokančių karaimų kalbą, išmanančių ritualus ir papročius. Kad ir sunkiai sirgdamas, jis labai rimtai ruošėsi, rengė šio projekto medžiagą ir jame sudalyvavo.

R. Rajeckas taip pat neatlygintinai perdavė visą savo surinktą karaimistikos medžiagą Trakų istorijos muziejui, kurio padaliniu yra ir S. Šapšalo karaimų tautos muziejus Trakuose.

Vytautas Narbutas